

מגילת אסתר

עם
חידושים מספר
חמודי שי

ופנ׳ים מתורת
הגה״ק המהרא״ל צ׳נ׳ן זי״ע

מאמרי חמודי שי
על

ט״ו בשבט ♦ ד' פרשיות
חודש אדר ♦ ופורים

מאת שלמה יוסף געליבטער

מגילת אסתר

עם

חידושים מספר חמודי שי
ופנינים מתורת הגה"ק המהרא"ל צינץ
זי"ע

מאמרי חמודי שי

על

ט"ו בשבט ♦ ד' פרשיות

חודש אדר ♦ פורים

מאת

שלמה יוסף געליבטער

לורענס ג.י.

תשפ"ה לפ"ק

ליצירת קשר עם המחבר:

chamudeishai@gmail.com

”ואמר רבי אלעזר אמר רבי חנינא כל האומר דבר בשם
אומרו מביא גאולה לעולם
שנאמר ותאמר אסתר למלך בשם מרדכי”

מגילה טו א

תוכן העניינים

4	הסכמות ומכתבי ברכה.....
23	הקדמה.....
26	ט"ו בשבט.....
29	פרשת שקלים.....
34	חודש אדר.....
40	פרשת זכור.....
45	פורים.....
50	מגילת אסתר.....
104	פרשת פרה.....
109	פרשת החודש.....

הסכמות ומכתבי ברכה

ביהמ"ד גבול יעבץ
ברוקלין, נוא יארק

דוד קאהן

מכתב ברכה

בא ליפני יצידי, שרונן מביך אותי בזאת בלתי,
הכפ לאמה יוסף קאליטצקי אילטא, והנחה לי קצעים מספר
שג'ברי על שכר להגיד לביצים שנה (זיין שנה חיה
יאר סייטן ע' שמונה שפון עניק זכר שג'חיינו לבאצם
מניח עלי צה)

והרנן שחפץ בלחמי, וגם בה שג'חיינו מאוונק
זה עוגר צנני ערה. כה יסר פזולה לי אהר
שחיה חיינו עם שחיה קורה. ביכר מקרן עב לי צננו
בס צננו ושחיה מאלי

החום במהרה וצ'קר
בוצ קאהן
ה' אב תש"ו

הרב שלמה שוורץ

רב בשכונת קטמון

יו"ר מערכת מחמדי התורה

עיה"ק ירושלים תובב"א

אור ליום ו' ערש"ק פר' תצוה - זכור תשפ"ג

מה תרב שמחתי בראותי את פרי היצירה הנפלאה ספר חמודי שי, דברים מחוכמים, ישרים ונפלאים, מאירים כספירים, רואיו יאמרו ברקאי, קוראיו יתעלו ויתענגו, מעשיו ידיו להתפאר, של האי גברא רבא ויקירא, אוהב תורה בצורה נפלאה ומיוחדת שאין הנמצא כמוהו, כל דבר חידוש נאמרת ברמ"ח איברים ושס"ה גידים, ופניו בוערות כלפידים, חשקת תורה לאין ערוך, בבהירות כשולחן הערוך.

ה"ה ידידי היקר למאוד, מסולא בפז ויקר והוד, אוהב ורודה חסד וצדקות, משכיל אל דל ומקשיב לזעקות

הרבני החסיד רבי שלמה יוסף געליבטער שליט"א

לורענץ נויא יורק

אשריך שעלית ונתעלית למאוד, וחפץ נפשך הוצאת כיסוד, יעלה זכרוני כל הימים, כאשר לפעמים, חידושים ארכו לילות שלמים, העמדת נקודות אשר עין לא ראתה, לחדש בכל עת זמן נעלית, נדברנו יחדיו בתורת ה' להגות, חידושים ומוסר ודברי הגות, ועלו על מזבח הדפוס, דבר שבוע בשבוע לי הזכות, פיאר את גליונו מחמדי התורה, אשר לו היה כשער אורה, יושבי על מדין רבנן ותלמידיהון, ציפו לחידושים אלו בכליון, ואמרו איה הגליון, להתענג בטעם העליון.

ובפרט לעת עתה, כאשר לשנת השבעים הגעת, את פרי עמל לאור עולם הוצאת, וכולם משבחים ואומרים אתה יצרת, כליל תפארת בראשו נתת, על חנוכה ירח האיתנים לראשונה הצבת, בראשית לזאת הודעת, כל זאת ערכת וכתבת.

ברכתי לידידי הנערץ, לעולם תנשא ותוערץ, יהא ה' בעזרך בכל דרכיך, טוב וחסד ורחמים בכל שעריך, בבריאות השלימה כל ימי חיך, אתה ובניך ובני בניך, וכל משפחתך הרוממה, עדי נוכה לגאולה השלימה

מברך בברכת התורה ולומדיה

שלמה שוורץ

Bais Medrash of Harborview
218 Harborview South
Lawrence, New York 11559

Rabbi Yehoshua Kalish

אז יקדי היקר ל' וקס',
שמחת מאזן לראות דבריך הנמקים ובעצמים של סימנים (ובגין ואל
דפסיות האשפה. גן יבב אג. ורכבוק הני גקול עבדיתרס. וקמחופי שי
יגיה לכת ולעית גמח לאגיל עקצול. וגבית העפל וכמסאר שקנת אא
נות גימק לעמי' מצידן של דממות מפותח ויאת גמי' שקמה לכחתיך.
ועמק לני גני מדיח יונק לעמיק אומק וקמס ואקס מוקוסים נפלאים
לכנות הריגה למת ממסותך *התרה.
חקר אהבך מאז
יבולע

CONGREGATION KNESETH ISRAEL

בס"ד

728 Empire Avenue
Far Rockaway, NY 11691

Phone: 718.327.0500
Fax: 718.327.7415

www.whiteshul.com
office@whiteshul.com

Rabbi
Rabbi Eytan Feiner

Associate Rabbi
Rabbi Matti Neuburger

Rabbi Emeritus
Rabbi Ralph Pelcovitz זצ"ל

President
Ely Pasternak

**Co-Chairmen
of the Board**
Nesanel Feller
Tuvia Silverstein

Vice-Presidents
Adam Kay
Barry Salamon
Aryeh Satt
Yehuda Yovits

**Vice-Chairman of
the Board**
Matisyahu Hedvat

Treasurer
Shimmy Berger

Gabbai
Mottie Schwartz

משל"ך כר"ט א"ט וט"ז אב"ך

מכתב ברכה

אדא לשמח' ונקיט' אהיות וצ"י"ן בספרו הנחמד
ש' יד"ן ויקרי הרב שמה יוסף געזיבטער שליט"א
אלר הפלא אצטו ברוב צומך אהל חידושים א הימיה
ועל המודים דברים מעיקר ודרבים מעשבים א חבב טאוב
אצם וקצת.

ילר חוק אאוריאל, והמקום, אלר צערך צד חום יוסף
אין בלפס ברכה והלחה ופיצול קלמיל מרובה בא צימודיק
ובבא מטי ידוק, ויפולו מעינתך אצבו הרבם בערך הרבה.
בעצמ' מעליך אמוק ואלעד אהדי' גייה ובהאקירה אחק
בריוט גנבל ונקיטא משל"א יחד אצם רדיוק היקרה למי' ועצו
אארכבו ימים ולנים מאלים רב נח' נשמה מייד. יום חולק לעמו

יה' לחידושים המהרר להולא אזור כ"ס חמודי לי אצ"ע
גיסו האהוב והחביב יהיו זמתי רוח אכל בעי המשכחה החלטה.
ועצב נשמה הנלעבה אצטו אחי יוא חיל בגן צדן לא משלה.
צד באר ג"ל ותיי' המעים בב"א.

כונת מומים אכבוד המהרר הנצלה,
ידקו מוקיו מאד ומברכו בא אכ,
אין קוד פייך

יצחק דוד אלטר

רחוב ר' יהודה הלוי 15 בני ברק

בדי"י, צו"ה איב תשנ"ה

ין חוכמו זפע סך חלפי שי אהרונת היה שלמה יוסף געזיבסער גע' לאני"ט
שם בעלז פ'ענס ובהלוח ש'תנו השיר' המורה, ועמך עזרע בניעונו
זשק אהרש קאמפארט מעניי גמס'ת שבת, ואמינו אפ'לע טבא
אישי, ובר'ת ש'לד יעקבון בשוק דשנים ובע'נים יכיו
זעשי צ'בי' ופ'תים ק'ערת ד'. אהלך ב'יות א'ת
וזכ'פ' א'אז'ולע'טא זע'ל ע'ל פ'ע ח'וצ'ת.

וק'לע' ע'ה'ת ב'יקבא ד'אור'ת'ת'ע

י'ב'ן ב'ד' א'ז'ע
ר'א'ל ב'יג'ט'א'ל'ד א'ל'ת'ו'פ'ת'ר' ב'ב'

חיים צבי שפירא

רב וקהל חסידים רמת אהרן
רח' סודובסקין 11 בני ברק
מען: רח' עמוס 10 בני ברק
טל. 5700206-03

פה ב' פלאו גלפיה בתיים

אמאג פאד הרבני התמסקי, פלג הרב
מוהר שלמה יוסף גליקסלד שליט"א, מלורענס נ"י
תק"ט לוי ספרים התקדש מאד אלה קלם
מאובי של, ולינג פז, וריאט פו פדריס פלאג
יקרים מאד פדמפסקא אדענינים חסידים, המלודוריים
אג נד הארפם אהרפג שלם זליראט, ואמין יילג
חילו ופחו לאוכייגיא, וזכה לתועיט לאור חזק וזוג
ספרי יראה למעלה פזי אפם, ולתולג פגם פזי אפם,
ווקום פז מקרא שליט, מאד ינדון זשליטה פלגים
ורענינים יהיו, וזכה לת טוב סלה, אמן פ"ב
ול"ז פגמ אל המאג

שפירא

הסכמת הגאון מוהר"ר חיים צבי שפירא שליט"א ראב"ד דקהילת בעלזא

ב"ה ב' כסליו תשפ"ה

למעלת כבוד הרבני החשוב, כש"ת הרב מוה"ר שלמה יוסף געליבטער שליט"א מלורענס נ"י

הגיע לידי ספרכם הנכבד מאוד אשר בשם חמודי שי, ועיינתי בו, וראיתי בו דברים נפלאים יקרים מאוד, בהתחזקות ובענינים חשובים, המעוררים את לב האדם לאהבת ה' וליראתו, ואמינא יישר חילו וכוחו לאורייתא, ויזכה להוציא לאור עוד ועוד ספרי יראה לתועלת בני אדם, וליהנות בהם בני אדם,

ויקויים בו מקרא שכתוב, עוד ינובון בשיבה דשנים ורעננים יהיו, ויזכה לכל טוב סלה, אמן כ"י ר.

וע"ז באתי על החתום

MENACHEM MENDEL
POMERANTZ

AV BEIT DIN "BE'ER YISROEL"
ROSH MESIVTA "OZ V'HADAR"
BET SHEMESH

מנחם מנדל פומרנץ

אב"ד "באר ישראל"
וריש מתיבתא "עוז והדר"
בית שמש

ב"ה

שלהי חודש תשרי

"הארת פנים" (תשפ"ו) לפ"ק

כל סביביו יובילו שי למורא, להנחיל לאוהביו יש, יש אם למקרא ולמסורת, עברתי בין בתרי דבריו הנפלאים של איש תבונות ובר לבב, העושה ומעשה לה' ולתורתו, הרבני מוהר"ר שלמה יוסף געליבטער שליט"א, אבן יקרה בלורנס שבניו יורק, היושב בנציבין ומצודתו פרוסה בהיכלי התורה וביני עמודי דגירסא בזכות ספרו היקר 'חמודי שי', אשר תוכו רצוף אהבה, כילי מעלייתא מתוקים מדבש ונופת צופים, עשויים באמת ובישר ובנויים לתלפיות על יסודות איתנים כפי ששאב ממעיינות הנצח, ספרי רבותינו הקדושים, וקיבל מרבותיו הגדולים בהם דבק בכל לב ובכל נפש.

בצלו חמדתי וישבתי, כי נחמד העץ למשכיל ופריו, פרי לצדיק, מתוק לחכי, בהביטי אנה ואנה בגליונות ספרו היקר, אוצר כל כלי חמדה, ובראותי רעיונות נפלאים בעומק המחשבה וברוב הגיון, חכם ממתקים וכולם מחמדים, שדעת זקנים נוחה מהם ועולים על שולחן מלכים, מאן מלכי רבנן ותלמידיהון, דורשי ומבקשי חכמה ודעת.

יהי ברכת ה' בכל אשר יש לכם, עוד ינובון בשיבה דשנים ורעננים יהיו להגיד כי ישר ה' ולהגדיל תורה ולהאדירה מתוך בריות גופא ונהורא מעליא, וכאשר זכיתם לסדר את ספר זה כן תזכו לעשות עוד כהנה וכהנה, להתחיל ולסיים ספרים אחרים, ותרב חכמת שלמה כמועין המתגבר ויוסף ה' עליכם ככם אלף פעמים כאשר דבר לכם.

בברכת התורה

שמואל אליעזר שטרך

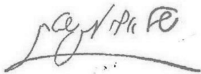
רב משרב בני ברק
נאב"ד בור"צ שערי דבוראה
זחבי בר"ץ זכרון מאיר בעל שבת הלוי זצוק"ל
רח' רבי עקיבא 46 בני ברק

בס"ד, תאריך ב"א שבת תשפ"ה

מכתב ברכה

לכבוד הרבני הנעלה והמפואר מוה"ר ר'
שלמה יוסף געליבטער שליט"א,
ספרכם היקר 'חמודי שי' הגיע לידי
ונוכחתי לראות כי הוא כלי מחזיק ברכה
ורבים יאותו ויהנו ממנו.
יהי נועם ה' עליו ויזכה רבות בשנים
להפיץ ממעינותיו המבורכים על פני
תבל.

ביקרא דאורייתא

אברהם שמואל בנימין סופר

ראש ישיבת אהל שמעון – ערלוי

רחוב בילו 5 שכונת קטמון

פעיה"ק ירושלים תובכ"א

בס"ד, י"ב לחודש אדר שמרבין בו בשמחה, שנת תשפ"ה

כבוד ידידי ומכובדי,

איש יקר רוח ורב תבונות,

עושה צדקה בכל עת, עושה תורתו קבע ומלאכתו עראי,

מוהר"ר הרבני הנגיד רבי שלמה יוסף געליבטער שליט"א

שמחתי בראותי ספר יקר הערכין, מלא וגדוש באוצרות חכמה ופניני חן וערוכים בטוטו"ד, דבר דבור על אופניו.

ושמעתי עליו לשעבר מפי חתני כבני הגאון רבי שלמה שווארץ שליט"א רב דביהמ"ד המרכזי קטמון, אשר הרבה מענייני הספר התלבנו יחד עימו, ועכשיו אני רואה זאת גם מפי כתבם, והכתבים מאירים כנתינתם מסיני.

והנני לברכו שיזכה לעסוק הרבה בתורה וביראה, ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולהרבות פעלים לתורה בחומר וברוח, ולעשות נחת רוח לבורא ית"ש.

הכו"ח בברכה

אברהם שמואל בנימין סופר

בלאאמו"ר הגה"ק גאב"ד ערלוי זצוק"ל

כאן עיה"ק ירושלים ת"ו

א ל ב ס ו ס ר

אמת ומשפט שלום שפטו בשעריכם

הרב יוסף יצחק אדרעי
מחבר ספר
"משפחה כהלכה"

בס"ד

יום שלישי י"ג אייר תשפ"ד

הגדתי היום בשבח הספרים החשובים

חמודי שי

שחברם הרה"ג הרה"ח שלמה יוסף געליבעער יצ"ו עוסק בצורכי ציבור באמונה ועוזר ומסייע לחיילי צה"ל העומדים על משמר ארצנו וערי אלוקינו בגופו ובממנו ועליו אמרו חז"ל הקב"ה ישלם שכרו אמן,

בן הרב החסיד יהודה אריה לייב געליבעטער זצ"ל אוד מוצל מאש אשר עבר את כול מדורי הגהנום בשנות הזעם וזכה להקים את משפחתו לזכר כול הקדושים השם ינקום דמם זצ"ל

הרבה עמל ויגיעה השקיע המחבר בספריו כדי לחזק את עם ישראל, והקב"ה חנן אתו בשכל ישר, והלומד מן הספר יתעורר ליראת השם,

וכבר אמרו חז"ל "אמר רבי חלבו אמר רב הונא, כל שיש בו יראת שמים דבריו נשמעים, שנאמר "סוף דבר הכל נשמע את אלקים ירא ואת מצוותיו שמור כי זה כל האדם" (ברכות ו' ע"ב).

והרב הנ"ל ירא השם מרבים ודבריו יוצאים מליבו הטהור ונכנסים לליבות של עם ישראל לחזקם לתורה וליראת השם,

ובזכות זה נזכה לראות בנחמת ציון וירושלים בב"א

החזתם בברכה כאן עיר הקודש ירושלים

הרב אדרעי יוסף יצחק

ת.ד. 39226 מיקוד 9139102 הר נוף ירושלים

02-6529032 0528203284

Rabbi Israel Panet

from Carlsburg
17 Yoel St. Bnei Brak, Israel
+972-35795962

ישראל פאנעט

נו"נ להגה"ק בעל המראה יחזקאל ז"ע
מקארלסבורג
יואל 17 בני ברק 03-5795962

י"ג סיון תשפ"ד פעה"ת בני ברק

בס"ד

לכבוד ידידי הגאון המופלא רבי שלמה יוסף שליט"א

כעת אני יושב בביתי בבני ברק, ומתוך ישוב הדעת אני יכול לכתוב לך, כי הספר **חמודי שי** לא מש מעל שולחני, והיה לי עונג יום טוב רוחני וגשמי בחג השבועות העליליט, ושיתפתי ברעיונותיך את בני משפחתי כמובן בשם אומרים.

על פי בקשתך שגם אני אכתוב לך מרעיונותי, אכתוב לך בס"ד מה שהתחדש לי בעת התבוננותי בספרך, בבחינת דברי תורה פריץ ורביץ.

בספר חמודי שי בפרשת צו עמוד 59 מאריך מע"כ שליט"א בענין ההכנעה בשעת ההודאה וברכת מודים. חשבתי על פי זה, שחטא אדה"ר ע"י הנחש היה שאמר האשה אשר נתת עמדי וברשי"י שם כ' כאן כפר הטובה והיינו שע"י הנחש הגיע לכפיות טובה, היפוך עניין ההודאה והכרת הטוב, ואולי לכן הגמרא בבי"ק אומרת שמי שלא כורע במודים שדרתו הופכת לנחש, כי זה ענין אחד כפי שכתבת בספר שצריך להכניע את עצמו בהודאה ההפך ממידת הנחש.

ואולי לזה רמזו חז"ל במסכת יומא, וכי נחש ממית או נחש מחיה, אלא כל זמן שמביטין כלפי מעלה ומשעבדין ליבם לאביהם שבשמים היו מתרפאים. כי זה המטרה לתקן חטא הנחש להכנע ולהודות להשי"ת.

עוד ראיתי בספר בעמוד 96 בשם הוריו ז"ל "טראכט גוט וועט זיין גוט" ומאריך שם בענין קבלת יסורים מתוך שמחה ושירה. ראיתי בשפ"א בפרשת ראה, שאומר על דברי הירושלמי במגילה "מפני מה אמרו חכמים אין מפסיקין בקללות אמר הקב"ה אינו בדין שיהיו בני מתקללין ואני מתברך", ומחדש שם שאם אדם מקבל יסורים וזמנים קשים ומשבח בזה להקב"ה, אזי הקב"ה מעביר ממנו את היסורים, כי אינו בדין שיהיו בני מתקללין ואני מתברך.

וכן שמעתי מאבי שליט"א שאמר בשם האמרי אמת על הפסוק וידום אהרן, ועל הפסוק והמשכיל בעת ההיא ידום, שידום יש לו ב' פירושים, א'. לשתוק. ב'. מלשון דם, ואמר שאפילו כשירד ח"ו דם צריך לשתוק ולהודות להשי"ת. ודפ"ח.

ושוב הנני מודה למע"כ על הספר הנפלא ובכלל על עצם הזכות להכיר אדם יקר וחשוב כמע"כ, כי מתוך הספר רואים איך שזור בו מידותיך הנפלאים, שהכל בענין מידות טובות והתבוננות טוב על כל הבריאה והנבראים, ואפשר לומר עליך הסופר והספר ירדו כרוכים מן השמים.

פשוט קיימתי בחג הזה מאמר חז"ל בשבת הכל מודים בעצרת דבעינן נמי לכם. כי העיון בספרך היה עונג גשמי ותענוג רוחני כאחד.

בידידות

הק"מ י"ג סיון תשפ"ד

אלו פאנעט

מתוך מכתבים למערכת "מחמדי התורה" על מדור "חמודי שי" שמלפנים היה נקרא "פנת יקרת"

כ"ז אדר א' תשע"ט

שלום וברכה למערכת מחמדי התורה והעורך הגאון רבי שלמה
שוורץ שליט"א

הנני להביע תודה מעומק הלב, על העונג שבת המיוחדת, שיש לנו
לאחרונה עם המדור החדש "חמודי שי".

אני מחלק זאת לכל המתפללים, ואומר מתוך זה שיעור לפני מנחה
בשבת, וזה ממש דברים נפלאים, ומשמחים ומאירים כנתינתן מסיני.

אשריכם ואשרי חלקכם,

יעקב אשכנזי

רב קהל חסידי שמואל הנביא

כסלו תשע"ט

לכבוד מערכת "מחמדי התורה" ולעומד בראשה הגאון הרב שוורץ שליט"א
רציתי להודות על הגליון הנפלא עד למאוד בכל מכמני התורה הלכה
דרוש רמז חידוד וכו' וכו'.

והנאה מיוחדת יש לי בתקופה האחרונה מהמדור פנת יקרת מהרב
געליבטער - דברים נפלאים וערבים.

יישר כוחכם ורב חילכם,

שמעון צבי גנזלר

חיפה

כסלו תשע"ט

לכבוד ידיד ה' הרב שוורץ ולמערכת מחמדי התורה

מאז כשנה שאנו מקבלים הגליון אור חדש נכנס לביתנו ובכל סעודות
השבת אנו לומדים ומתענגים על הגליון,

ולאחרונה הכנסתם עוד מדור יפה מאוד מאוד פנת יקרת - שזהו
מיוחד במינו.

אין לנו מספיק מילים להודות לכם.

משפחת טורצקי, בני ברק

מכתב הגאון מוהר"ר שלמה שוורץ שליט"א עורך ראשי של גליון "מחמדי התורה"

כ"ח ניסן תש"פ

בע"ה

כבוד ידידי ורעי ר' שלמה יוסף שליט"א

הנני מרגיש חובה לספר לכם, מה שקרה לי ביום שביעי של פסח
בשנה זו.

כי בשנה זו כולם מתפללים במרפסות כמו בכל העולם - כך גם
מתפללים באחדות חסידים, ליטאים, כיפות סרוגות, תימנים וכו' כל
עם ישראל יחד.¹

¹ מכתב זו נכתב לאחר פסח תש"פ בימי מגיפת הקורונה ר"ל.

ובליל שביעי של פסח בקשו שאומר כמה רעיונות, מיד הוצאתי את גליון מחמדי התורה שביעי של פסח תשע"ט ואמרתי להם את כל הרעיונות שבעמוד של חמודי שי - הטעם לכפל ה' ימלוך לעולם ועד, וז' של פסח יסוד האמונה, והטעם שקשה זיווגו של אדם כקריעת ים סוף, בודקין באחיה וכו' וכו'.² וכך אמרתי להם הכל בשם חמודי שי.

בסוף התפילה נגשו אלי כמה מהמתפללים ואמרו לי: אנו שומעים אותך כבר הרבה שנים, אולם כאלו רעיונות נפלאים חמודים ומתוקים לא שמענו מעולם ואז ספרתי להם שזה לא משלי רק מידידי ר' שלמה יוסף

באמצע הסעודה דפק אצלי אחד מהמתפללים, ובקש אותי את הגליון ונתתי לו, ולמחרתו אמר לי, למדנו חמודי שי בשולחננו והתחזקנו באמונת ה'.

והנה משתאה לראות עד כדי שמחת החג, לראות דבר ה' היאך מחזק את ישראל.

אשריכם ר' שלמה יוסף - דברי תורתכם מבעבע ומשמח אלוקים ואנשים.

כט"ס ידידכם אוהבכם,

שלמה שוורץ

תגובות לפרסום ראשון של ספר חמודי שי על בראשית

אל כבוד הרב שלמה יוסף שליט"א

² נדפס בזמנו בגליון "מחמדי התורה" לפסח בטור "חמודי שי" בעניין שביעי של פסח ובעזה"י יודפס מחדש בספר "חמודי שי" על שמות בפר' בשלח.

בשבת קודש פרשת בשלח תשפ"ג שעברה עלינו לטובה היה לכל מתפללים של בית המדרש בשכנות טשעסטער נ.י. שבת של תענוג רוחני מלא חיזוק אחרי ששמעו דברי תורה ממך ובמיוחד לראות את הספר "חמודי שי" שהוא מלא תוכן של "ווארימע חסידישע געדאנקען".

אחר שאני עוסק בדפוס ואני רואה ספרים הרבה אני אומר לך שכמעט לא ראיתי ספר כזה ממחבר בזמננו.
כה לחי.
יישר כחכם,
אביגדור ברייער

כ"ד שבט תשפ"ג

ערב טוב

ובשורות טובות

שמחתי מאוד לקבל את הספר שלך מידי הרב יוחנן בקהופר.

בעזרת השם בקהילה שלי נלמד ביחד מתוך הספר ואין ספק שזה יחזק את ליבנו לאהבת התורה.

ישר כוח ותזכו תמיד להרבות אהבת תורה ויראת שמיים בעם ישראל.

בברכת התורה,

נחשון עמנואל אדרעי

רב קהילת אור ישראל

בשכונת הר חומה בירושלים

Harav Geliebter's Sefer, Chamudei Shai on the Torah is a beautiful collection of Divrei Torah on the Parsha. In the first volume on Chanuka, Harav Geliebter artfully weaves together the Sedra, the Gemara, Rishonim with his own Chidushim and thoughts to present us with a beautiful "Ksoines Pasim" on Chanuka. His love of Torah and ability to transmit this to us shines out from the pages of the Sefer. Looking forward to the continued fruits of his labours and may he continue to be "Mezake es Harabaim" with his Sforim.

Simon Hammelburger

בס"ד

ימי החנוכה תשפ"ד

כבוד ידיד ורעי הגאון ר' שלמה שליט"א,

ברצוני להודות לך על הספר הנפלא 'חמודי שי' של הרב געליבטער שליט"א.

לא יכול להתאפק על אף שכבר דיברנו השבוע, אבל ב"ה כל יום אני שומע עוד ועוד אנשים שלמדו בספר ונהנו מאוד מאוד.

ויש משהו מאוד מעניין שהרבה מהאנשים אומרים, שזה משהו ייחודי ומעניין שלא היו כל רגילים לראות קו פרשני ומעמיק כזה.

אני ממש מסכים עם זה כי יש כאן את השילוב המיוחד לקחת חלק נכבד מהחידושים שלו המעמיקים, ולראות היאך זה נכנס ומשתלב גם בפסוקים וגם בביאור הראשונים וגדולי האחרונים.

זהו נכס לעם ישראל - גם הביאור המעמיק - וגם ההפשטה לעיון הקורא, שכל אחד מבין והמעיינים רוויים נחת ומבינים את העומק של הביאורים - וגם לאלו שלא מעיינים ההפשטה לקריאה לכל אחד היא מיוחדת ונותנת הנאה צרופה לקריאה.

אבקש שתמסור זאת לבעל היחמודי שי' - שאני אפילו לא יודע אם הוא יודע ומכיר בערך המיוחד שיש לספרו הנפלא.

כמו כן הראיתי לחותני הרב קוק שליט"א ורוה הרבה נחת - וראיתי אצלו הנאה יותר מכפי הרגיל, וזו אחת מן הסיבות שלמדתי הספר יותר לעומק.

אשריך ידידי ר' שלמה שיש לך הזכות להיות חלק מהספר!

ידידך, אהרן בקר (טבריה)

הקדמה

"משנכנס אדר מרבין בשמחה – ימי ניסים היו לישראל פורים ופסח" (תענית כט א ורש"י שם ד"ה משנכנס). אדר הוא תחילת תקופה של שמחה הנמשכת לניסן – חודש הניסים בו אנו חוגגים את פסח. ההלכה היא שבשנה מעוברת בה יש שני אדרים, תמיד נחגוג את פורים באדר ב' כדי שפורים יהיה סמוך לפסח "מסמך גאולה לגאולה עדיף" (מגילה ו ב) כי זו נחשבת עונה של ניסים וגאולה – האחד מוביל לשני. פורים הוא הזמן של הנס הנסתר ופסח הוא הנס הגלוי.

יש לנו גם את המנהג של קריאת ארבע הפרשיות, שתיים מהן לפני פורים, שמתחילות עם פרשת שקלים וממשיכות עד לפסח. הנושא של חיבור פורים ופסח מקבל משנה תוקף על ידי ארבעת הפרשיות המיוחדות האלו שקושרות יחד את שני החגים האלו. בספר זה נכלול מאמרים על חודש אדר, על פורים ועל המגילה, במקביל להצגת פנינים מתורת המהר"ל צינץ, ומאמרים על ארבעת הפרשיות. וכפתיחה נציג מאמר על ט"ו בשבט.

ט"ו בשבט הוא לא רק ראש השנה לאילנות. הוא סמל להתחדשות התורה והתחדשות שלנו. הוא מלמד אותנו להעריך את ההתחדשות השנתית הרוחנית שלנו ומחזק את ההערכה שלנו לניסים שמלווים אותנו מדי יום ביומו. למרות שהניסים נסתרים מאיתנו, בכל זאת יש לנו אמונה שלמה שהם מלווים אותנו תמיד.

אנחנו מתקרבים לחג פורים שכה חשוב לנו – החג היחיד שלפי המסורת יישאר בימות המשיח. פורים מהווה כלי חשוב שעוזר לנו לעבור מהגלות לגאולה. החג של ניסים נסתרים, פורים הוא החג שמלמד אותנו לשמור על האמונה. בעוד אנחנו מתקרבים לפורים, בעודנו עדיין בגלות, אמונה שלמה זו היא תחזיק אותנו.

המגילה בספר זה עטויה בגלימת מלכות, מוקפת בשמחה של חודש אדר וארבע הפרשיות. משנכנס אדר מרבין בשמחה. כולי תקווה שספר זה יוסיף לששון של עונת השמחה הזו.

בואו ונחגוג את פורים וזה יוביל אותנו לפסח ולגאולה השלמה, אמן.

שלמה יוסף געליבטער

ר"ח שבט תשפ"ה

עניינים שנתבארו

ט"ו בשבט

התורה דומה לעץ המתחדש כל הזמן, כך התורה מתחדשת

התפתחות האדם דומה להתפתחות העץ

כטבעות העץ כן שנות האדם עם ניסיון רב יותר

האדם לא מאבד את יסודות הילדות שלו אלא תמיד מחדש ומוסיף עליהם

כמו האיסור לכרות העץ ופירותיו כן תורת האדם לעולם קיימת

האדם ותורתו הם כעץ החיים שנשארים פירותיו ופירי פירותיו לו ולתלמידיו אחריו עד עולם

ט"ו בשבט

התורה מתחדשת תמיד כמו העץ

כי הם חיינו ואורך ימינו: החודש נציין את ט"ו בשבט, ראש השנה לאילנות. התורה נקראת, "עץ־חיים היא למחזיקים בה" (משלי ג, יח). עץ מחדש את עצמו כל שנה, וכך גם התורה מתחדשת כל הזמן, וגם לפני קבלתה, צוותנו התורה לראות אותה כל יום כחדשה (רש"י על שמות יט, א).

התפתחות האדם כעין התפתחות העץ

התורה משווה את האדם לעץ - "כי האדם עץ השדה" (דברים כ, יט). רציתי להעיר על כך שכאשר העץ נוצר, הוא מתחיל עם טבעת אחת בגזעו ואז כל שנה נוספת בגזע העץ עוד טבעת. תופעה זו של צמיחת טבעת חדשה מורה על העניין שהעץ מחדש את צמיחתו מדי שנה, וזה מה שאנו חוגגים בראש השנה לאילנות, שהוא בט"ו בשבט. אפשר ללמוד על שנות העץ ממספר הטבעות בגזעו, להתרשם מאיכותו ועוד. בעוד בני אדם אינם מוסיפים טבעות, אנחנו מוסיפים, עם הגיל, שכבות של ניסיון. עם זאת, במרכז האדם נמצא הילד, בדיוק כמו הטבעת הראשונה בגזע העץ.

עיקר יסודות האדם נבנים בצעירותו ובנעורו

במרכז יש תמיד את הילד, את הנער, כשהוא היה צעיר. זה נכון גם אצל בני אדם מבוגרים. המרכז שלנו זה הילדות שלנו. אנחנו אף פעם לא מאבדים את זה. יש התחדשות, יכולת להפיק מאיתנו את הכח הזה של רעננות נעורים, לראות את העולם כל יום מחדש כאילו אף פעם לא ראינו אותו קודם. עם יציאת מצרים והכוח של "החדש הזה לכם" אנחנו ניגשים לחדשנות האולטימטיבית הזאת. במהלך 49 ימי העומר, אנחנו מתקנים את השקיעה במ"ט שערי טומאה, וביום ה-50

מקבלים את החדשנות הנצחית של ה"עץ חיים" ואנחנו הופכים ל"עץ השדה".

פירות ה"אדם עץ השדה"

"אמר רבי יוחנן, מאי דכתיב 'כי האדם עץ השדה' (דברים כ, יט), וכי אדם עץ שדה הוא, אלא משום דכתיב 'כי ממנו תאכל ואותו לא תכרת' (שם), וכתיב 'אותו תשחית וכת' (שם, שם, כ). הא כיצד, אם תלמיד חכם הגון הוא, 'ממנו תאכל ואותו לא תכרות', ואם לאו, 'אותו תשחית וכת' (תענית ז א).

נמצא שתלמיד חכם הגון נמשל לעץ עושה פרי, ודברי התורה שמתחדשים ע"י הם "הפירות" שלו. וכמו שאסור לכרות עץ עושה פרי כך גם תלמיד חכם מובטח שתורתו תגן עליו. אך אין זה בבחינת 'פירות בלבד', אלא הרבה מעבר לזה - יש פירי פירות ופירי פירותיהן עד סוף העולם. כיצד? תלמידיו של הת"ח אוכלים 'פירותיו' ובזה שמפנימים את תורת רבם הרי זה כאילו שנשתל הגרעין הטמונים ב"פירות" הרב ולאחר כך נעשים בעצמם 'עצי פרי' שמפיקים עוד 'פירות' משלהם דהיינו חידושיהם ותלמידיהם, וכן הלאה עד עולם. נמצא שתלמיד חכם הוא בבחינת "עץ חיים" ממש בזה שפירותיו עושים פירות שעושים פרות בצמיחה נצחית, הניטעים בגן עדן, וזה סוד "חיי עולם נטע בתוכנו".

עניינים שנתבארו

פרשת שקלים

הצניעות במחצית השקל מגן על ישראל

כוח הנסתר הפועלת בנס פורים

מחצית השקל מציל מהעשרת אלפים ככר כסף
של המן

הצניעות היא כוחה של ישראל לנצח

גאוות עמלק הוא עצם סיבת מפלתו

יוסף הצדיק וכוחו של חודש אדר

פרשת שקלים

הצניעות במחצית השקל מגן על ישראל

בשבת הסמוך לראש חודש אדר קוראים "פרשת שקלים" שהוא הציווי בריש פרשת כי תשא לתת את מחצית השקל. בזמן שבית המקדש היה קיים "באחד באדר משמיעין על השקלים" כדי שכלל ישראל יזכרו ויכינו את שקליהם עד ראש חודש ניסן. עתה בעוה"ר שאין לנו בית המקדש ומזבח כפרה בכל זאת "זכר למקדש" עושים את ההכרזה סמוך לראש חודש אדר. וצ"ע אם בין כה לא נותנים את מחצית השקל בזה"ז, למה להכריז כ"כ מוקדם לפני "זמן נתינתו", ברוב הפעמים אפילו לפני "אחד באדר"? נלענ"ד שיש קשר עמוק בין העניין של מחצית השקל לנס פורים שהיה בחודש אדר, ואפילו לעצם מזלו של חודש אדר. ונקדים בזה עניין גדול שהיה במחצית השקל שהתורה מעידה עליו "ולא יהיה בהם נגף בפקוד אותם". אפילו כשעם ישראל עומד למניין שיש לחשוש מאד מפני עין הרע וכל הקטרוגים שיכולים לבוא מחמת זה, התורה מעידה שהמחצית השקל יגן בפני הנגף בגלל שהמחצית השקל חוצץ, מסתיר, ובזה מגן על ישראל בפני עין הרע וכל החיצונים.

כוח הנסתר הפועלת בנס פורים

ידוע שנס פורים היה נס נסתר, וכתוב בספר אור חדש לרבינו המהר"ל מפראג שנס נסתר גדול מנס נגלה, ולכך הוא לא נתפס בראייה, וזכינו לנס נסתר בזכות זה שאסתר הייתה צנועה ונסתרת בכל מעשיה. על פי זה נראה לי לומר שכל זכות להינצל מגזרת המן היה בו עניין של צניעות והסתר וזה משקל נגד לעזות פנים וחילול שם שמיים בפרהסיה שעמלק תמיד עושה ביד רמה.

מחצית השקל מציל מהעשרת אלפים ככר כסף של

המן

איתא בחז"ל שכשהמן הציע את העשרת אלפים כיכר כסף לאחשוורוש כדי לחסל את העם היהודי הקדוש ברוך הוא אמר "כבר הקדימו שקליהם לשקלך". המן לא הסתיר את כספו והתגאה בו ובעושרו בכלל, וכשביקש לתת את העשרת אלפים ככר כסף עצמם התגאה בכסף הזה, ופרסמו, עד שהיה ידוע היטב כמו שכתוב: "וַיִּגְדּוּ לוֹ מַרְדֳּכָי אֶת כָּל אֲשֶׁר קָרְהוּ וְאֶת פְּרִשְׁת הַכֶּסֶף אֲשֶׁר אָמַר הֶמֶן לְשִׁקוֹל עַל גִּנְזֵי הַמֶּלֶךְ בְּיַהוּדִים לְאַבְדָּם" (אסתר ד, ז) וביאר האבן עזרא - "פרשת - מגזרת לפרוש להם - שביאר לשרים דבר הכסף". וכנגד זה בהיפך גמור הוא מחצית השקל שהעשיר לא יכול להרבות ולהתגאות, היא מתנה אלמונית שדווקא מכסה על זהות הנותן, ולכך מציל מעין הרע וכל פגע רע.

הצניעות היא כוחה של ישראל לנצח

הצניעות של ישראל בכל מעשיהם הוא סוד נצחיותם. מרדכי הציל את חיי אחשוורוש, ואע"פ ש"ותאמר אסתר למלך בשם מרדכי" (אסתר ב, כב) בכל זאת מרדכי, אסתר, וכל ישראל לא התגאו במעשה הזה אלא שתקו ממנו כדי שיישכח והמידע "ייגנז בספר הזכרונות", והיא שעמדה לנו! המעשה נזכר דווקא "בלילה ההוא..." שהיינו צריכים לזה כדי להצילנו. נתאר לעצמינו מה היה קורה אם מרדכי היה מתכבד בזה שהציל את אחשוורוש, והיה מקבל גמול על מעשיו, ואחשוורוש לא היה חייב לו כלום? לא היה כל הביזיון להמן של "קח את הלבוש והסוס ועשה כן למרדכי היהודי", שזה היה תחילת מפלתו.

האמת שהצניעות של ישראל בכל ענייניהם, אפילו במצוותם, עומד למגן ומחסה נגד גאוות עמלק, וזה מוכח מהמשך אותה מאורע. הציווי

של "קח את הלבוש והסוס..." היה ביום ט"ז ניסן שבזמן בית המקדש היו מביאים את קרבן העומר. **קרבן העומר** שהיה בא מן השעורים, הפחותים אפילו מחיטים, היה **מתנה מאד צנועה להקב"ה על שבורא ומנהיג את העולם**, כדאיתא במדרש רבה בפרשת אמור. ואפילו מקרבן העומר הקב"ה רק מקבל **קומץ** מהעומר, כבכל המנחות. כשהמן הגיע להרכיב את מרדכי ברחובה של עיר, מרדכי היה לומד את הלכות קמיצת העומר עם החכמים, זכר למקדש. וז"ל הגמ': "אמר (המן) להו (למרדכי ולחכמים) במאי עסקיתו? אמרו ליה בזמן שבית המקדש קיים מאן דמנדב מנחה מייתי מלי קומציה דסולתא ומתכפר ליה. **אמר להו אתא מלי קומצי קמחא דיזכו ודחי עשרה אלפי ככרי כספא דידי**" (מגילה טז א). אפילו המן הכיר שכוח הצניעות של ישראל במצוות העומר התגבר על כספו שהתגאה בו בפרהסיה.

גאוות עמלק הוא עצם סיבת מפלתו

גאוותו והעזתו הפומבית של המן הביא למפלתו הסופי, כמ"ש "ויאמר חרבונה אָחָד מִן הַסְּרִיסִים לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ **גַּם הִנֵּה הָעֵץ אֲשֶׁר עָשָׂה הָמָן לְמַרְדֳּכָי אֲשֶׁר דָּבַר טוֹב עַל הַמֶּלֶךְ עוֹמֵד בְּבֵית הָמָן גְּבוּהַ חֲמֻשִׁים אָמָה וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ תִּלְהוּ עָלָיו.**" (אסתר ז, ט) **ופירש המלבי"ם** "עומד בבית המן גבוה וכו' – הלא העץ עומד עדיין וגבוה חמשים אמה, למען יתראה לעיני הכל, וזה חרפה גדולה להמלך, שבעת שלבש מרדכי לבוש מלכות וקראו לפניו שהמלך חפץ ביקרו, בכל זאת העץ המוכן לו לתלותו עליו עומד בגלוי לעיני כל, לאמר שהאיש אשר המלך חפץ ביקרו מזומן להתלות, ואין לך מרד גדול מזה, ועפ"ז כדין פסק המלך וחרץ משפטו לתלותו. כן יאבדו כל אויבי ה" עכ"ל.

יוסף הצדיק וכוחו של חודש אדר

והנה הראש השבטים יוסף הצדיק היה חסין ומוגן מעין הרע וכל מי שחושש מעין הרע צריך לומר "אנא מזרעא דיוסף קאתינא דלא שלטא ביה עינא בישא" ולכך נמשל לדגים שלא שולט בהם עין הרע ככתוב "וידגו לרוב בקרב הארץ"

וכל זה בגלל שהם סמויים מן העין מתחת למים ובזה ניתן טעם לשבח שהתגברנו על המן בפרט ועמלק בכלל בחודש אדר שהוא מזל דגים והוא כנגד יוסף ככתוב בספה"ק קדושת לוי שכמו שיוסף מתפצל למנשה ואפרים כך חודש אדר מתפצל לאדר ראשון ואדר השני. והכל סובב על אותה נקודה להיות צנועים וסמויים מן העין וענווים שזה משקל נגד לחציפות וחילול ה' בפרהסיה של עמלק.

עניינים שנתבארו

חודש אדר

ביאור משמעות "מרבין בשמחה" לעומת "להיות בשמחה"

שמחת אדר א' לעומת שמחת אדר ב'

השמחה של אדר הודאה על נסים ידועים ושאינם ידועים

בתפלתנו שבכל יום מודים "על נסיד" הכוונה לניסים שגלויים רק להשי"ת

התבוננות במגילה תלמד אותנו היאך כל הנסים מצטרפים לנס גדול אחד

חודש אדר

ענין חודש אדר- להודות על הנסים הידועים ושאינם ידועים

עומדים עתה סמוך לראש חודש אדר, משנכנס אדר מרבים בשמחה. אדר הוא חודש הניסים – לא ניסים גלויים, אלא ניסים נסתרים. בפורים מוסיפים התפילה "על הניסים ועל הנפלאות ועל התשועות". וכל יום בתפילה אנו אומרים "על ניסוך שבכל יום עימנו". שבכל יום יש ניסים.

כמו שאנחנו מבטלים את החמץ הן הידוע והן שאינו ידוע לנו – כך אנחנו מצהירים ג' פעמים ביום בתפילה שיש ניסים ונפלאות בכל יום, כל הזמן. אנחנו לא תמיד מודעים לפרטים שלהם, אבל יודעים שהם קיימים.

זו כוונתנו בברכת "רופא כל בשר ומפליא לעשות", כשאומרים "גלוי וידוע לפני כסא כבודך" – דווקא! דהיינו שאין אנו מודעים לניסים ולנפלאות אבל "גלוי וידוע לפני כסא כבודך", שהקב"ה מודע להם. ומחמת זה אנו מברכים ברכה זו, על אף שאנחנו לא מודעים לפרטים, כיון שאנו מאמינים, אנחנו יודעים שהם קיימים, והקב"ה מצילנו ועושה לנו נסים, בין אם אנו רואים אותם ובין אם לאו.

בנס המגילה כל הנסים הפרטיים התאחדו לנס הגדול

כשנתבונן במגילה, כשרואים את כל החלקים השונים ומחברים אותם יחד, כשרואים היאך כל דבר נעשה בנפרד, לעצמו, ומחברים הכל, הרי נראה לעין כל שאין זה מקרה. כמעט בלתי אפשרי להגיד

שלא מדובר בנס נגלה. עבורנו זהו נס גלוי. הרב יעקב עמדין אומר שהעובדה שכלל ישראל עדיין קיים זה הנס הגדול מכולם.

משנכנס אדר מרבין בשמחה, זהו החודש של שמחה. מזל אדר הוא מזל דגים. דגים "שאינן שולטת בהם עין הרע" וא"כ חודש אדר בבחינת עין טובה שרואים בעין שכלל ישראל מתברך בהרבה הרבה בשורות טובות.

בעניין שמחת אדר ושמחה בכלל

"אמר רב יהודה בריה דרב שמואל בר שילת משמיה דרב כשם משנכנס אב ממעטין בשמחה, כך משנכנס אדר מרבין בשמחה" (תענית כט א).

הנה, יש לדייק ממש"כ "משנכנס אדר מרבין בשמחה" ולא כתב "צריך להיות בשמחה" או "חייבין לשמוח" וכל שכן ממש"כ "משנכנס אב ממעטין בשמחה" ולא כתב "מרבין באבל" או "אסור בשמחה" אלא דווקא "ממעטין בשמחה", רואים שתמיד צריך להיות בשמחה, אלא פעמים בהרבה שמחה כמו בחודש אדר שמרבין בשמחה, ופעמים בפחות שמחה כמו בחודש אב - אבל צריך שתהא תמיד "שמחה בסיסית" כנגד אור הנשמה המאיר בנו והדביקות התמידית שיש לנו עם השי"ת בכל עת ובכל מצב.

וז"ל הרמב"ם בפ"א מהלכות דעות הל' ד: "...לא יהא מהולל ושוחק ולא עצב ואונן אלא שמחה כל ימיו בנחת בסבר פנים יפות. וכן שאר דעותיו. ודרך זו היא דרך החכמים....". הרי שלהיות שמחה תמיד זו הדרך הממוצעת והתמידית של כל יהודי. כשהרציתי את הדברים בפני מו"ר גאון ישראל ותפארתו מוהר"ר דוד קאהן שליט"א רב דק"ק גבול יעבץ קילסו ואמר כשבת צחוק נסוכה על פניו "ברצלב!" (וני"ל שכוונתו הייתה שכיוונתי לדעת קדושים מוהר"ן מברסלב [ברצלב]). ועיין מש"כ לעיל בעניין ט"ו בשבט שכמו שבעץ יש תמיד את הגזע

המרכזי שרק מתרחב ואינו פוסק, כמו"כ האדם לא מאבד את "הילד הפנימי" וחדוות הנעורים והיא היא השמחה הפנימית התמידית, והבן).

שמחת אדר א' לעומת שמחת אדר ב'

בשנה מעוברת יש לנו שני אדרים; אדר א' ואדר ב', איזה מהם גדול בשמחה?

בתור פסיכולוג, הנטייה הראשונה שלי היא להגיד שאדר ב' גדול יותר בשמחה. באדר ב' יש לנו את כל ההלכות של ימי הפורים. הלכות אלו כוללות תענית שהיא לזכר שלושת ימי התענית שאסתר קבעה בדור ההוא, וגם לזכר הקרב הגדול בי"ג אדר, וקריאת המגילה שמלאה במתח המתחיל מעלייתו של המן והגזרות נגדנו. זה דומה לאדם שנולד למשפחה עשירה, הם רגילים לעושר ואין לו משמעות עבורם. אבל אדם שנולד למשפחה ענייה ואז הצליח בעסקים והתעשר מאוד, אדם כזה יהיה הרבה יותר שמח בשל המהפך, המעבר מעוני לעושר בעקבות מאמציו.

ההגדה של פסח מלאה בניגודים. **ארבע הקושיות של 'מה נשתנה' מבטאות בעצם עניין אחד: הילד מצביע על סתירות.** אנחנו עשירים או עניים? אנחנו משלבים בסדר סממנים של עבדות ועוני, וגם משלבים בו סממנים של עושר ומלכות? ואז אנחנו עונים "עבדים היינו לפרעה... ויוציאנו ה' משם". תמיד יש אושר רב יותר כאשר רואים את הניגוד. **מצד זה אדר ב' גדול בשמחה כי אנחנו מציינים את הניגוד.**

אבל אולי אדר א' גדול יותר בשמחה כי יש לנו חודש של שלוה ללא זיכרונות כואבים. ואז הבנתי: **אדר א' גדול יותר! מדוע?**

"אלא שבכל דור ודור עומדים עלינו לכלותינו, והקדוש ברוך הוא מצילנו מידם". הכח של אדר הוא שה' מציל אותנו דרך נס נסתר. יש נס נסתר שרק ע"י האמונה בהשגחת ה' אפשר לראות אותו, ויש נס

נסתר שנסתר אפילו מעיני המאמינים בה' ובהשגחתו על ישראל עם סגולתו, ולא יתגלה לעינינו אלא לעתיד לבא.

באדר א' אנחנו מציינים את **פורים קטן** ללא שום מגילה ושום הלכות לזכר הנס, ונלענ"ד שסגולת **פורים קטן** פועלת כך שאפילו שאין אנחנו יודעים מה הגויים זוממים נגדנו, ה' מציל אותנו כל הזמן. זהו **נס נסתר במלוא מובן המלה**, שאפילו אנחנו, ישראל עם קרובו, לא יכולים לראות כרגע. אנחנו עדיין לא יודעים ממה ריבונו של עולם הציל אותנו. "אלא שבכל דור ודור", בכל דור, בכל שנה, בכל דקה.

אנחנו אומרים בברכת "אשר יצר את האדם בחכמה", בנוגע לגוף שלנו, "גלוי וידוע לפני כסא כבודך שאם יפתח אחד מהם או ייסתם אחד מהם". ה', אתה מודע לכל הדברים שיכולים להשתבש בגוף שלנו אם חס ושלום עורק ייסתם או נקבל התקף לב או שבץ. יש כל כך הרבה דברים שיכולים להשתבש, דברים שהם "**גלוי וידוע לפני כסא כבודך**" - **לפניך הם גלויים, ולא לפנינו.**

בהלל אנחנו אומרים "הללו את ה' כל גויים, שבחוהו כל האומים, כי **גבר עלינו חסדו** ואמת ה' לעולם הללויה". שמעתי פשוט: מדוע הגויים מהללים את ה' ושרים את שבחיו? כי הם זממו נגד כלל ישראל והתוכניות שלהם נכשלו. הם אלו שמודעים לכך שהתוכניות שלהם נכשלו. אפילו שהם מתוסכלים מכך שהתוכניות שלהם נכשלו, הם עדיין מעריכים את ה' שסיכל את התוכניות שלהם.

זו הכרה שלא תאמן! אפילו אותם גויים שהם "עומדים עלינו לכלותינו", כשהם נכשלים הם מבינים שיש ריבונו של עולם. ואז הם שרים את ההלל, **ועלינו ללמוד את חסדי ה' הנסתרים מהשירה שלהם!**

אפשר להביט על כך בדרך נוספת, במונחים של קומות. יש את אדר א', בו האדם מלא בשמחה, ואז יש את **אדר ב' שעומד על גבי אדר**

א' ואפשר להגיע לרמות שמחה אפילו יותר גבוהות. העובדה שאדר ב' מגיע רק לאחר אדר א', משקפת "מרבנים בשמחה". השמחה רק גדלה וגדלה. וכך, במקום שלושים יום של שמחה, יש לנו עכשיו כפול. ואז ניתן לומר שבאדר ב' אנחנו בשמחה גדולה יותר כי אלו ימים נוספים של שמחה תמידית.

דברנו עד כה מהפן המחשבתי, אך זו באמת סוגיא הלכתית עמוקה וסבוכה. עיין מגילה (ו' עמוד ב') תוד"ה ור"א בר"י סבר וכו' שתי דעות בעניין מצוות סעודה בי"ד וט"ו דאדר ראשון ("פורים קטן") ועיין בחידושי השפת אמת שם, וכן האם השנה שאירע הנס היה שנה מעוברת והיו שני חודשי אדר, דא"כ המשמעות הפשוט שהנס היה באדר ראשון! עיין ירושלמי מגילה פרק א' הלכה ה' ועיין שו"ת חת"ס או"ח סי' קס"ג מש"כ בזה. ועיין חת"ס עה"ת בפרשת תצוה שכתב לשלוח משלוח מנות גם ב'פורים קטן! עיי"ש. העיון בסוגיא זו הוא שמחת האדר האמיתית שנאמר "פקודי ה' ישרים משמחי לב" (תהלים יט, ט).

בואו נקווה שאדר זה "משנכנס אדר מרבין בשמחה" באותה צורה בה המזל של חודש אדר הוא דגים. זה סמוי מן העין. שלא תשלוט בנו עין הרע. שנזכה ליהנות מהמשפחות שלנו ושתהיה לנו שמחה נהדרת החודש, ובייחוד בפורים העתידי, אי"ה בקרוב, בקרוב ממש.

עניינים שנתבארו

פרשת זכור

דברי הרמב"ם במצוות זכירת מעשה עמלק

דברי הרמב"ם בל"ת של שכחת מעשה עמלק

זכור בפה לא תשכח בלב

ל"ת דשכחת מעשה עמלק שונה מכל ל"ת בתורה

עמלק הוא שורש הכפירה*

יציאת מצרים ושבית כנגד שתי הדברות
הראשונות

קליפת עמלק בא לערער על אמונת ישראל

יעקב אבינו כבר נתעצם עם קליפת עמלק

פרשת זכור

מדברי הרמב"ם על מצוות זכור

ספר המצוות להרמב"ם - מצוות עשה - מצוה קפט

"מצוה קפט - היא שצונו לזכור מה שעשה לנו עמלק מהקדימו להרע לנו ושנאמר זה בכל עת ועת ונעורר הנפשות במאמרים להלחם בו ונזרז העם לשנוא אותו, עד שלא תשכח המצוה ולא תחלש שנאתו ותחסר מהנפשות עם אורך הזמן והוא אמרו ית' זכור את אשר עשה לך עמלק ולשון ספרי זכור את אשר עשה לך בפה לא תשכח בלב כלומר אמור מאמרים בפיך שיחייבו בני אדם שלא תסור שנאתו מהלבבות, ולשון ספרי זכור את אשר עשה לך עמלק יכול בלבבך? כשהוא אומר לא תשכח הרי שכחת הלב אמורה, הא מה אני מקיים זכור? שתהא שונה בפיך. הלא תראה שמואל הנביא כשהתחיל לעשות המצוה הזאת איך עשה שהוא זכר תחלה מעשהו הרע ואחר כך צוה להרגם, והוא אמרו ית' פקדתי את אשר עשה עמלק לישראל."

ספר המצוות להרמב"ם - מצוות לא תעשה - מצוה נט

"מצוה נט - שהזהירנו משכוח מה שעשה לנו זרע עמלק והקדימו להזיק לנו וכבר בארנו במצוה קפ"ט ממצוות עשה לזכור מה שעשה לנו עמלק ולחדש שנאתו מצוות עשה, וכן אנחנו מוזהרין מהשליך זה מלבנו ומשכוח אותו, והיא מצוות ל"ת והוא אמרו ית' לא תשכח ובספרי זכור בפה, לא תשכח בלב כלומר לא תשליך שנאתו ולא תסירנה מנפשך."

רמב"ם יד החזקה הלכות מלכים פרק ה הלכה ה

"וכן מצות עשה לאבד זכר עמלק שנאמר תמחה את זכר עמלק ומצות עשה לזכור תמיד מעשיו הרעים ואריבתו כדי לעורר איבתו, שנאמר זכור את אשר עשה לך עמלק מפי השמועה למדו זכור בפה, לא תשכח בלב שאסור לשכוח איבתו ושנאתו."

רואים מדברי הרמב"ם כמה דברים חשובים:

לגבי המצוות העשה רואים שלא די להגיד את סיפור עמלק אבל צריך לעורר איבה ושנאה כלפיו שזה ממש הפך הטבע הרחמן והסלחן של עם ישראל הרחמנים וגומלי חסדים וממהרים למחול כמש"כ הרמב"ם: "אסור לאדם להיות אכזרי ולא יתפייס אלא יהא נוח לרצות וקשה לכעוס ובשעה שמבקש ממנו החוטא למחול מוחל בלב שלם ובנפש חפיצה ואפילו הצר לו וחטא לו הרבה לא יקום ולא יטור, וזהו דרכם של זרע ישראל ולבם הנכון אבל העובדי כוכבים ערלי לב אינן כן אלא ועברתן שמרה נצח, וכן הוא אומר על הגבעונים לפי שלא מחלו ולא נתפייסו, והגבעונים לא מבני ישראל המה" (רמב"ם הלכות תשובה פרק ב הלכה י).

אבל הפלא היותר גדול שהלאו דלא תשכח הוא לא כמו שאר המצוות לא תעשה שבתורה איפה שבן אדם כופה את יצרו שלא לעשות מעשה, ובלאו דלא תשכח זה כמעט הפוך אדם צריך להתנגד לשכחה (!) כדי לתת קיום לאיבה ושנאה כלפי עמלק זה כמעט דומה למצוות עשה, הלא תעשה נותן גיבוי לעשה לקיים את האיבה, העשה נותן קיום לאיבה והלא תעשה הוא להתגבר על השכחה, שלא יעביר את השנאה כלפי עמלק מהלב, סכה"כ גיבוי למצוות עשה. וצריך להבין למה יש מצוות עשה ומצוות לא תעשה לאותו דבר?

עמלק – שורש הכפירה

כידוע עמלק הוא שורש הקרירות לאמונה והוא מנסה להכניס בנו ספיקות עד כדי להביא אותנו לכפירה מוחלטת, חס ושלום. אז בוודאי צריך להתנגד לזה בכל תוקף בסוד "הלוא משנאיך ה' אשנא ובתקוממיך אתקוטט" (תהילים קלט, כא). כשנעיין בדבר נראה שעמלק הגיע בפרשת בשלח לאחר גמר יציאת מצרים שכתוב "ויאמינו בהשם ובמשה עבדו" ולאחר שהשי"ת נתן לנו את השבת שהיא האמונה בבריאה יש מאין

יציאת מצרים ושבת כנגד הדברות של "אנוכי" ו"לא יהיה לך" שמפי הגבורה שמענום

יציאת מצריים מורה שהקדוש ברוך הוא הוא האדון היחיד המושל בכל העולמות כולם אבל לא די בזה צריך להאמין שאין עוד מלבדו כלומר שאין שום מציאות קדמון ולא שום חומר קדמון, רק הוא לבדו יתברך קדמון לכל דבר אשר נברא וזה האמונה ששבת מורה עליו, שהקדוש ברוך הוא ברא את הכל מאין מוחלט ואין שום דבר קדמון חוץ מהשם יתברך.

ונראה לי לומר שהם כנגד שתי הדיברות ששמענו מפי הגבורה כדי לחזק את האמונה בהשי"ת. "אנוכי השם אלוקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים" שהוא כנגד המסר של חג הפסח שהקדוש ברוך הוא לבד המושל והשולט. לא יהיה לך אלוהים אחרים על פני, שאין שום מציאות מחויבת חוץ ממנו יתברך שהוא כנגד המסר של שבת.

עמלק בא אחרי יציאת מצרים והציווי על השבת שקיבלנו במרה לערער על שתי האמונות האלה שהם בסוד אנוכי ולא יהיה לך שמפי הגבורה שמענום. "אנוכי" הוא מצוות עשה, "לא יהיה לך" הוא מצוות לא תעשה ולכך שלילת עמלק שורש הכפירה הוא

בעשה ולא תעשה ממש בסוד ההשלמה של העשה של "אנוכי" והלא תעשה של "לא יהיה לך אלוהים אחרים על פני"

מעשה אבות סימן לבנים בנטירת איבה לעמלק

כמובן צריך לנטור איבה לעמלק מדור דור בגלל שהוא שורש הכפירה ולכך "מלחמה לה' בעמלק מדור דור". ונראה לי שכל זה מרומז כאשר יעקב נאבק ב'שרו של אדום', שעמלק הוא ממש תמצית הזוהמה של אדום. השר של אדום אומר ליעקב "שחרני כי עלה השחר". למה יעקב החזיק בו ולא רצה לתת לו ללכת, ומה הקשר לעליית השחר? ונראה לי לבאר על דרך דרוש יעקב "מתזיק בשרו של אדום" מרמז שיעקב נוטר איבה לעמלק, הוא מתזיק באיבתו ושנאתו. השר של אדום אומר לו "כי עלה שחר" כלומר הגיע זמן הגאולה שנמשלה לאור בוקר ולא צריך לנטור לי איבה ושנאה יותר, נגמר המשחק! אבל יעקב אומר "לא אשלחך כי אם ברכתני" כלומר לא נגמר המשחק רק כשאתה מברך אותי ומודה שישראל הוא עם הנבחר (בסוד חג הפסח) והשם הוא האלוקים (מצוות עשה דאנוכי ה' אלוקיך) ואין עוד מלבדו (בסוד מצוות לא תעשה דלא יהיה לך) שיהיה במהרה בימינו אמן!

עניינים שנתבארו

פורים

א

ביאור מקיף ועמוק בניסי פורים

כמה מקומות לעיון בדיני פורים

הטעם שכל המועדים בטלים לעתיד לבא חוץ מפורים
בפורים רואים גדולת הקב"ה בשזירת כל הניסים יחדיו
תואמים לנס אחד גדול ונפלא מאין כמוהו
קרייתא זו הלילא כי כאשר קוראים את כל הניסים יחד
מבינים את גודל הנס

דברי המהר"ל מפראג על גודל מעלת נס נסתר

מגילת אסתר וימי הפורים – תיקון חטא העגל ובחינת
עוה"ב

ב

יוה"כ בחינת תשובה מיראה פורים בחינת תשובה
מאהבה

פורים הוא קבלת התורה מאהבה

פורים

א

בהתבוננות בחג הפורים ובמקרא מגילה יש הרבה

עניינים שקשים להבנה שזועקים "דרשני!"

תמיהות על גודל פורים ומקרא מגילה

א' למה חייבים להקשיב לכל מילה מהמגילה? עד כדי כך שאם לא שמעתיבה אחת מהמגילה לא יצא ידי חובתו! לכאורה היה עולה על הדעת שכל זמן שלא הסיח דעתו מעיקר המעשים המסופרים במגילה, והשומע קלט את עקרי הדברים היה די. אך חז"ל לא הסתפקו בזה וחייבו לשמוע כל מילה, לעיכובא! מה המסר בזה?

ב' הגמ' במגילה (יד א) כבר העלתה את השאלה למה לא קוראים הלל בפורים שהרי "ממיתה לחיים לא כ"ש?" והתירוץ של ר"נ הוא "קרייתא זו הלילא" וכך פסק הרמב"ם "ולא תקנו הלל בפורים שהמגילה במקום ההלל" (הלכות מגילה וחנוכה) וקשה, איך סיפור המגילה שמורכב מכל מיני סיפורים שונים כגון הריגת ושתי, בגתן ותרש, נדידת שנת המלך, גזירת המן והצלת עם ישראל וכו', תחליף להלל שהוא כולו שירות ותשבחות!?!?

ג' ועוד קשה להבין, כל המועדות עתידין ליבטל חוץ מ"וימי הפורים האלה לא יעברו מתוך היהודים וזכרם לא יסוף מזרעם" וכך הובא להלכה ברמב"ם בסוף הלכות מגילה. איך חג שהוא מדרבנן שמזכיר נס נסתר, גדול מיו"ט דאורייתא שהם כנגד ניסים גלויים של יצ"מ, מתן תורה, וענני הכבוד, אתמהה?

ד' ועוד קשה מאמרם ז"ל שכל הכתבי קודש של נביאים וכתובים עתידין ליבטל חוץ ממקרא מגילה "שהרי היא כחמשה חומשי תורה והלכות בע"פ שאינן בטילות לעולם" (רמב"ם, סוף הלכות מגילה). מה כוחה של מגילה שלא מוזכר בה שמו של הקב"ה כנגד הנבואות הגלויות של כל הנביאים, שדווקא מגילה לא תיבטל לעת"ל ממש כמו תורת משה?

לגלות את היד הנסתרת של ההשגחה

פורים סיפור של נס נסתר. לעומת הניסים הגלויים של שידוד מערכות הטבע של יצ"מ וכדומה, סיפורו של פורים כולו בדרך הטבע עם הרבה סיפורים שונים שעל פני הדברים אינם קשורים זב"ז כגון הריגת ושתי, מעשה בגתן ותרש, גזירת המן, נדידת שנת המלך וכו' - אבל היא הנותנת - הנס ניכר דווקא ע"י שזירת כל העובדות האלו ביחד ועי"כ רואים את היד המכוונת של השגחתו ית', וזה העניין שצריך להקשיב לכל מילה עם המח והלב מכוונים לכל המשך העניינים שרק עי"כ אפשר להבחין ביד המכוונת של השגחה פרטית.

ההלל שיוצא ממגילת אסת"ר, שהוא ממש גילוי ההסתר כדאיתא בספ"ק, הוא הפרסומי ניסא של הניסים נסתרים של ההשגחה פרטית המכוונת את כל המסיבות הגדולות בעולם וכל מה שעובר על כלל ישראל. ונ"ל שמה שכל הציבור אומרים את עשרת בני המן, שנתלו בנשימה אחת, שהם כתובים במגילה בצורה כפי ששירה נכתבת בכתבי קודש, וכן יתר פסוקי ישועה הם בבחינת שירה ממש! והנה שבח זו גדול מכל הלל של עוה"ז כי הוא בבחינת הגילוי של עוה"ב כדיבואר להלן.

ניסים נגלים הם סעד לתמוך באמונה

הנה, ביצ"מ ומתן תורה למרות שהיו אין ספור ניסים גלויים, כל זה לא עצר בעד העם להיזדרזר לחטא העגל ושאר הכישלונות שהיו בדור המדבר. ונ"ל שכל הניסים הנגלים היו נצרכים בגלל מצבנו

הירוד שהיינו במ"ט שערי טומאה והניסים גלויים באו להכריח אותנו להאמין בו ית' ותורתו כעובדה מוכרחת, ובאותה מידה היינו צריכים את ה"כפה עליהם הר כגיגית" ממש להכריח אותנו לקבל את התורה וכל זה בבחינת עבודה מיראה - וברגע שהסחנו דעת מכל זה נפלנו אחורנית ר"ל.

גודל כוחו של נס נסתר

פורים מלמד אותנו, כדברי מוהר"ן מברסלב זי"ע "שאפילו בהסתרה שבתוך ההסתרה ודאי שם נמצא הי"ת" וכמאמרם ז"ל "אסתר מן התורה מנין? ואנוכי הסתר אסתיר פני". כשרואים את הקב"ה גם בתוך ההעלם, א"א שוב להסיח דעת ממנו ית', ויתכן שזו כוונת רבינו המהר"ל מפראג שהנס נסתר גדול מהנס הנגלה. הרי כשהקב"ה נגלה בתוך ההסתר אין הרע מוצא מקום לעצמו וזה בחינת עוה"ב שמתגלה ש"אין עוד מלבדו".

מגילת אסתר וקדושת ימי הפורים - תיקון חטא העגל ובבחינת עוה"ב

המסר שיוצא ממקרא מגילה והקדושה של ימי הפורים הם גילוי של העתיד של סוף תיקון חטא העגל. בחטא העגל למרות התמיכה של ניסים נגלים, נפלנו. ע"י המסר של המגילה והגילוי של פורים שאנחנו רואים את הקב"ה אפילו בהסתרה, גם אנחנו חוזרים ומקבלים עלינו את התורה ללא שום כפיה והכרח אלא מאהבה גמורה כדכתיב "קיימו וקבלו היהודים".

בזה אנחנו עושים תשובת המשקל על כל מה שהיה חסר לנו בדור המדבר ומגיעים לשיא האמונה ושוב אין מקום לרע כלל, ומתגלה ש"אין עוד מלבדו" וזהו התיקון שלעתיד לבא ובזה מובן היטב למה מגילת אסתר וימי הפורים הם לנצח שהם הם הגילוי של האור של קץ הימין שיהיה בב"א.

ב

פורים זמן תשובה כיום הכיפורים

השפת אמת הק' כתב, "שבפורים הוא עת תשובה כמו דאיתא שיום הכיפורים ופורים הוא ענין אחד. כי הני כל הניסים שנעשו לבני ישראל היו בזכות מעשיהם הטובים שהם מוכנים לניסים. אבל בפורים היה באמת גזירה מן השמים ורק על ידי תשובה זכו לנס", בפורים רק בזכות התשובה זכינו לנס.

"לכן איתא שכל המועדות בטלים לעתיד לבוא, ופורים לא בטל, כעניין ובמקום שבעלי תשובה עומדים אפילו צדיקים גמורים אינם יכולים לעמוד. ועתה על ידי שמחה יוכלו לבוא לבחינת תשובה, מה שבאים ביום הכיפורים על ידי העינויים." דרך השמחה בפורים אנחנו מגיעים לאותה רמה של תשובה כמו דרך הצום ושאר העינויים שביום כיפור. פורים זה זמן תשובה, אבל אנחנו מגיעים לרמת התשובה דרך שמחה.

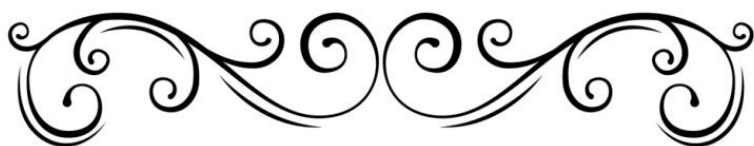
הדרך לתשובה בפורים ע"י הכרה בחסדי ה'

ויש להוסיף, שהדרך להגיע לדרגת התשובה מאהבה של פורים היא ע"י הכרה בה' יתברך, ובכל יום בברכת "מודים" אנו אומרים, "מודים אנחנו לך..... על ניסך שבכל יום עמנו ועל נפלאותיך וטובותיך שבכל עת ערב ובוקר וצהריים, הטוב כי לא כלו רחמיך והמרחם כי לא תמו חסדיך, כי מעולם קיוונו לך." כשנכוון בזה בכוונה שלמה, כמו אמירת "מודה אני לפניך מלך חי וקיים" כשאנחנו קמים, אנחנו מכירים בה' יתברך ומודים לו ובזה אנו מגיעים לדרגת שמחה של הכרת טובה לה' על כל הניסים והנפלאות, הניסים הנסתרים שהוא עושה איתנו בכל יום, עצם העובדה שעם ישראל חי, שכלל ישראל קיים. אם אנחנו אומרים את זה בכוונה שלמה, רמת השמחה והתשובה מאהבה כה גבוהה שהיא

כמו השמחה והתשובה מאהבה בפורים. ולכן בפורים ברכת "על הניסים" היא חלק מברכת "מודים".

ולסיום נאמר, כי המנהג לומר "פורים תורה", ע"ד שאמרו חז"ל "קיימו וקבלו - הדר קבלוהו בימי אחשורוש", הרי דע"י פורים זכו לתורה, ובפרט לדברי השפת (פורים תרל"ו) אמת שמעלת הפורים הוא ע"י השמחה, ולכך יש כח גדול יותר לחדש התורה ע"י השמחה, וביותר י"ל דהכוונה "עד דלא ידע" שהחיוב לחדש חידושי התורה של פורים הוא עד כדי "דלא ידע" - שכבר לא יוכל להבחין בין סברא זו לאחר.

א' פריילעכן פורים.

מגילת אסתר

ברכות המגילה

לפני תחילת הקריאה, קורא המגילה מברך את הברכות הבאות

**בְּרוּךְ אַתָּה אֱ-דוֹנָי אֱ-לֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו
וְצִוָּנוּ עַל מִקְרָא מְגִלָּה**

**בְּרוּךְ אַתָּה אֱ-דוֹנָי אֱ-לֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, שֶׁעָשָׂה נִסִּים לְאַבוֹתֵינוּ
בְּיָמִים הָהֵם בְּזִמְן הַזֶּה**

את הברכה הבא, ברכת "שהחיינו" נוהגים הספרדים לברך רק לפני קריאת המגילה הראשונה, בערב, ובקריאה השנייה, בבוקר, לא מברכים אותה. למנהג האשכנזים מברכים אותה גם לפני הקריאה השנייה שעשים בבוקר

**בְּרוּךְ אַתָּה אֱ-דוֹנָי אֱ-לֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, שֶׁחַיֵּינוּ וְקִיָּמָנוּ
וְהִגִּיעָנוּ לְזִמְן הַזֶּה**

הנוכחים עונים "אמן" אחרי כל אחת מהברכות.

פרק א

א וַיְהִי בַיָּמֵי אַחְשָׁוְרוֹשׁ הוּא אַחְשָׁוְרוֹשׁ הַמֶּלֶךְ מֵהַדָּו וַעֲד־כּוֹשׁ שֶׁבַע וְעֶשְׂרִים וּמֵאָה מְדִינָה: **ב** בַּיָּמִים הָהֵם כְּשֶׁבַת | הַמֶּלֶךְ אַחְשָׁוְרוֹשׁ עַל פְּסָא מְלָכוּתוֹ אֲשֶׁר בְּשׁוֹשָׁן הַבִּירָה: **ג** בַּשָּׁנָת שְׁלוֹשׁ לְמַלְכוֹ עָשָׂה מְשִׁתָּה לְכָל־שָׂרָיו

פנינים מתורת הגאון מפלוצון
מוהר"ר ארי' לייב ציניץ וצוקלה"ה

מהרא"ל ציניץ

וַיְהִי בַיָּמֵי אַחְשָׁוְרוֹשׁ הוּא אַחְשָׁוְרוֹשׁ הַמֶּלֶךְ מֵהַדָּו וַעֲד־כּוֹשׁ שֶׁבַע וְעֶשְׂרִים וּמֵאָה מְדִינָה: פסוק זה, הוא פתיחה ורקע למגילה, ומתאר את תקופת מלכות אחשורוש, ואת מספר המדינות שהיו תחת שלטונו. אך יש להבין, מהו המסר הטמון בהקדמה זו לסיפור המגילה?

חז"ל לימדונו במסכת מגילה י: שהמילה הראשונה בפסוק: "ויהי", מתאר מצב של צער וצרה. שכן המילה **וַיְהִי** מורכבת משני ביטויי צער, "**וי**", **כאדם שאומר לחבירו "ויי" ו-"הי"** **שהוא לשון של קינה וצער**. נמצאנו למדים שהפסוק הפותח למגילה מתאר שסיפור המגילה וניסיה אירע על רקע של עת צרה לישראל. ועתה עלינו להבין איך והיכן במשך הפסוק מבואר מהות הצער, איזה צער טמון במילים "בימי אחשורוש" וגו' (ולמשל, אם היה הפסוק ממשיך ויהי בימי המן, היה מובן שימי המן הרשע הם סיבה לצער. אך הרי הפסוק ממשיך במי אחשורוש ונשאלת השאלה על מה נסוב ביטוי הצער שבראש הפסוק?)

מבאר רבינו **המהרא"ל** שאכן פסוק זה כולו מתאר צרה נוראה ואיומה. והבה נבין; שליט גוי יכול להיות מלך של חסד הרוצה להיטיב ליהודים, ואף אם הוא רשע ושונא ישראל, עיתים שאין

וְעַבְדָּיו חֵיל | פָּרַס וּמְדֵי הַפְּרִתָּמִים וְשָׂרֵי הַמְּדִינֹת
 לְפָנָיו: ד בְּהִרְאֹתוֹ אֶת־עֶשֶׂר כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ וְאֶת־יָקָר
 תַּפְאָרַת גְּדוּלָּתוֹ יָמִים רַבִּים שְׂמוֹנִים וּמֵאֵת יוֹם: ה
 וּבְמִלּוּאֵת | הַיָּמִים הָאֵלֶּה עָשָׂה הַמֶּלֶךְ לְכָל־הָעָם
 הַנִּמְצָאִים בְּשׁוֹשׁוֹן הַבִּירָה לְמַגְדּוֹל וְעַד־קָטָן מִשְׁתָּה
 שְׁבַע־יָמִים בַּחֲצָר גִּנַּת בֵּיתוֹ הַמֶּלֶךְ: ו חוֹר | כַּרְפָּס
 וּתְזֻלַּת אַחוּז בְּחַבְלֵי־בּוּץ וְאַרְגָּמָן עַל־גְּלִילֵי כֶסֶף וְעַמּוּדֵי
 שֶׁשׁ מִטּוֹת | זָהָב וְכֶסֶף עַל רֹצֶפֶת בַּהֲטוֹשׁשׁ וְדָר וְסַחֲרֹת:
 ז וְהַשְּׁקוֹת בְּכֵלֵי זָהָב וְכֵלִים מְכֻלִּים שׁוֹנִים וְיֵין מַלְכוּתִי
 רַב כֶּיֶד הַמֶּלֶךְ: ח וְהַשְּׁתֵּיָה כִּדָּת אֵין אֵינֶס כִּי־כֹן | יסָד
 הַמֶּלֶךְ עַל כָּל־רַב בֵּיתוֹ לַעֲשׂוֹת כְּרָצוֹן אִישׁ־אִישׁ: ט גַּם

מהרא"ל צינץ

מלכותו חזקה כל כך וניתן להתחמק מגזירותיו. אבל בתקופת
 המגילה שלט בעולם מלך שהיה רשע ושונא ישראל ביותר, ולא
 זו בלבד אלא מלכותו היתה חזקה ועצמתית עד מאד.

אומר הפסוק: ויהי בימי אחשוורוש. מיהו אחשוורוש? מלך אשר
 חפץ בהשמדת עם ישראל ממש כמו המן הרשע! שהרי
 אחשוורוש אומר להמן: **הַכֶּסֶף גָּתוֹן לָךְ וְהָעָם לַעֲשׂוֹת בּוֹ כְּטוֹב
 בְּעֵינַיִךְ.** וידוע המשל של חז"ל שאחשוורוש והמן דומים לשני
 אנשים, אחד "בעל הבור" והשני "בעל התל" של עפר, ושניהם
 רוצים לשפוך את העפר לתוך הבור, ולכן מסרב בעל התל לקבל
 תשלום על העפר. וכך שמח אחשוורוש בגזירת המן להשמיד
 ולהרוג ולאבד, וסרב ליטול תשלום על כך. ואם כן מלכות
 אחשוורוש היא צער גדול.

וממשיך הפסוק: **"הַמוֹלֵךְ מֵהוֹדוֹ וְעַד כּוֹשׁ"** וגו' וביארו חז"ל

וּשְׁתִּי הַמְּלָכָה עָשְׂתָה מִשְׁתָּה נְשִׁים בַּיִת הַמְּלָכוֹת אֲשֶׁר
 לַמֶּלֶךְ אַחְשׁוּרוֹשׁ: י בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי כְּטוֹב לְבַהֲמֶלֶךְ בֵּינוֹ
 אָמַר לְמַהוּמֹן בְּזִתָּא חֲרַבּוֹנָא בְּגִתָּא וְאַבְגָּתָא זִתְר
 וְכַרְפָּס שְׁבַעַת הַסְּרִיסִים הַמְּשֻׁרְתִּים אֶת־פְּנֵי הַמֶּלֶךְ
 אַחְשׁוּרוֹשׁ: יא לְהָבִיא אֶת־וּשְׁתִּי הַמְּלָכָה לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ
 בְּכֶתֶר מְלָכוֹת לְהִרְאוֹת הָעַמִּים וְהַשָּׂרִים אֶת־יְפֹהֶה כִּי־
 טוֹבַת מְרָאָה הִיא: יב וְתִמְאַן הַמְּלָכָה וּשְׁתִּי לְבוֹא
 בְּדִבְרֵי הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר בְּיַד הַסְּרִיסִים וַיִּקְצָף הַמֶּלֶךְ מְאֹד
 וַחֲמָתוֹ בָּעָרָה בּוֹ:

יג וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לַחֲכָמִים יִדְעֵי הָעֵתִים כִּי־כֹן דְּבַר
 הַמֶּלֶךְ לְפָנָי כָּל־יִדְעֵי דָת וְדִין: יד וְהִקְרַב אֵלָיו כְּרִשְׁנָא
 שְׁתַּר אֲדַמְתָּא תְּרִשִׁישׁ מְרַס מְרַסְנָא מְמוּכָן שְׁבַעַת שְׁרִי
 פְּרַס וּמְדֵי רְאִי פְּנֵי הַמֶּלֶךְ הַיִּשְׁבִּים רֵאשְׁנָה בַּמְּלָכוֹת:

מהרא"ל צינץ

שהודו וכוש היו סמוכות זו לזו, והפסוק בא ללמדנו שכפי שטבע
 העולם שהמלך שולט על המדינות הקרובות בשלטון מפחיד
 שאימתו מוטלת על כל צעד ושעל של כל אזרח, כך שלט
 אחשוורוש על כל העולם כולו ואפילו על המקומות המרוחקים
 ביותר בשלטון מטיל אימה ובהשגחה חזקה על כל פרט.

זוהי אפוא משמעות פתיחת המגילה: בזמן שבו היו ישראל
 בצער גדול, כאשר מלך עליהם מלך שהיה שונא ישראל, ובנוסף
 היה שלטונו הדוק ומאיים ביותר שאין דרך להימלט מגזירותיו,
 בימים ההם התרחשו ואירעו הניסים והפורקן והגבורות והתשועות
 והמלחמות שעשה ה' לאבותינו.

טו כָּדַת מֵהִלְעֲשׂוֹת בַּמֶּלֶכָה וְשִׁתִּי עַל אֲשֶׁר לֹא־עָשָׂתָה
אֶת־מֵאֲמַר הַמֶּלֶךְ אַחֲשׁוּרוֹשׁ בְּיַד הַסָּרִיסִים:

טז וַיֹּאמֶר (מומכו) [מְמוֹכָן] לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ וְהַשָּׂרִים לֹא
עַל־הַמֶּלֶךְ לְבַדּוֹ עָוַתָה וְשִׁתִּי הַמֶּלֶכָה כִּי עַל־כִּלְהַשָּׂרִים

מהרא"ל ציניץ

פנינים מתורת הגאון מפלוצין
מוהר"ר ארי' לייב ציניץ וצוקלה"ה

נס פורים בזכות מצוות השבת

דבר אל הקורא: כידוע נס פורים שזור וקשור במתן תורה. שהרי בפורים קיימו וקיבלו עליהם את התורה מאהבה. במאמרים הבאים נראה לפי דרכו של רבינו את הקשר בין נס פורים לכמה מתוך עשרת הדיברות, כגון שבת, איסור עבודה זרה, ועוד.

בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי כָּטוֹב לֵב הַמֶּלֶךְ בֵּינָן. הגמ' במסכת מגילה יב: עומדת על פסוק זה: ביום השביעי כטוב לב המלך ביין. וכי עד עכשיו לא הוטב לבו ביין? אמר רבא: יום השביעי, -שבת היה. שישאל אוכלין ושותין - מתחילין בדברי תורה ובדברי תשבחות. אבל עובדי כוכבים שאוכלין ושותין אין מתחילין אלא בדברי תיפלות. עד כאן, כלומר שפסוק זה מרמז שהמלאכים הזכירו את שבחם של ישראל על פני אומות העולם, מה עושה יהודי שתוי, ומה עושה גוי שתוי. ובכך באו לעורר זכות על ישראל לגאולתם. אך עדיין צריך להבין, איך מתרצת קושיית הגמ'; וכי רק ביום השביעי הוטב לב המלך ביין?

מבאר רבינו את הפסוק לפי תירוץ הגמרא. **ביום השביעי = יום השבת. כטוב לב המלך = המלך האמיתי, מלכו של עולם. ביין = יין קידוש שמקדשים ישראל בשבת. דהיינו שהמלאכים הזכירו**

וְעַל־כָּל־הָעַמִּים אֲשֶׁר בְּכָל־מְדִינֹת הַמֶּלֶךְ אַחֲשׁוּרוֹשׁ:
יִזְכָּר כִּי־יֵצֵא דְבַר־הַמֶּלֶכָּה עַל־כָּל־הַנְּשִׂים לְהַבְזֹת בְּעֲלִיהֶן
בְּעֵינֵיהֶן בְּאֶמְרָם הַמֶּלֶךְ אַחֲשׁוּרוֹשׁ אָמַר לְהַבִּיא אֶת־
וְשִׁתִּי הַמֶּלֶכָּה לְפָנָיו וְלֹא־בָאָה: יח וְהַיּוֹם הַזֶּה

מהרא"ל צינץ

את זכות השבת לפני מלכו של עולם. ומיד התחילה להתגלגל הגאולה. שהקב"ה סיבב שושתי ירדה מגדולתה והתחילה מלכות אסתר, וזו היתה רפואה שהוקדמה מראש למכתו של המן.

מוסיף רבינו עומק לדברים: נאמר במדרש רבה (א י) בַּיָּמִים הָהֵם: זֶה הוּא אֶחָד מִן הַמְּקוֹמוֹת שֶׁהָיוּ מְלֹאכֵי הַשָּׁרֵת "מְדַדִּין פִּיתְקִין" לְפָנֵי הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא, שֶׁהָיוּ אוֹמְרִים לְפָנָיו רַבּוֹנוּ שֶׁל עוֹלָם, בֵּית הַמִּקְדָּשׁ חָרַב וְרָשָׁע זֶה יוֹשֵׁב וְעוֹשֶׂה מְרִזִּיחִין?! אָמַר לָהֶם תָּנוּ יָמִים כְּגֹדֶד יָמִים... דְּכָתִיב (נחמיה): בַּיָּמִים הָהֵם רָאִיתִי בִיהוּדָה דַּרְכִּים גִּתוֹת בַּשָּׂבָת. הַקַּב"ה הַבְּטִיחַ לַעֲמוֹ שֶׁבְּמִלְאוֹת שְׁבַעִים שָׁנָה לַגְלוֹת בְּבַל הֵם יִגָּלוּ, אֲךָ יֵשׁ כַּמָּה דַרְכִּים כִּיצַד לַחֲשֹׁב אֶת מִסְפַּר הַשְּׁבַעִים שָׁנָה. וְאַחֲשׁוּרוֹשׁ חִישַׁב שֶׁעָבְרוּ כָּבֵר שְׁבַעִים שָׁנָה מִ"גְלוֹת יַכְנִיָּה" וְעַדִּין לֹא נִגְאָלוּ, וְלִכְבוֹד שֶׁלֹּא נִגְאָלוּ יִשְׂרָאֵל הוּא עָשָׂה סְעוּדָה, זֶה הִיטָה סְעוּדַת אַחֲשׁוּרוֹשׁ, סְעוּדַת "לִכְבוֹד הַחֹרֶבֶן"! אִזִּי בָּאוּ הַמִּלְאָכִים לְעוֹרֵר אֶת זְכוּת הַגְּאוּלָּה, וְהַכְּנִיסוּ פִיתְקִין שֶׁל חֲשׁוֹנוֹת לְפָנֵי הַקַּב"ה וְטַעְנוּ: וְהִרִי לְפִי חֲשׁוֹן זֶה כָּבֵר עָבְרוּ שְׁבַעִים שָׁנָה, וְאִיךָ יִתְכַן שְׁבִית הַמִּקְדָּשׁ חָרַב וְאַחֲשׁוּרוֹשׁ חוֹגֵג?

ענה הקב"ה למלאכי השרת: אמת ויציב הדבר שבעקבות שהתמלא חשבון שבעים שנה לגלות יכניה התעוררה בעולם זכות גאולה לישראל, אלא שעל ידי עוון חילול שבת שהיה בישראל בדור ההוא כמו שנאמר "בימים ההם" דרכו גיתות בשבת, על ידי כך

תֹּאמְרָנָה | שָׁרוֹת פָּרְסוּמְדֵי אֲשֶׁר שָׁמְעוּ אֶת־דְּבַר
הַמֶּלֶךְ לְכֹל שָׂרֵי הַמֶּלֶךְ וַיְכַדֵּי בְּזֵיוֹן וַיִּקְצָף: יט אִסְעֵל־
הַמֶּלֶךְ טוֹב יֵצֵא דְבַר־מַלְכוּת מִלְּפָנָיו וַיִּכְתֹּב בְּדַתֵּי פָרֶס־
וּמְדֵי וְלֹא יַעֲבֹר אֲשֶׁר לֹא־תָבֹא וְשִׁתִּי לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ
אֲחֻשְׁוּרוֹשׁ וּמַלְכוּתָהּ יִתֵּן הַמֶּלֶךְ לְרַעוּתָהּ הַטוֹבָה מִמֶּנָּה:
כ וְנִשְׁמַע פְּתָגָם הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר־יַעֲשֶׂה בְּכָל־מַלְכוּתוֹ כִּי רַבָּה
הִיא וְכָל־הַנְּשִׂים יִתְּנוּ יָקָר לְבַעֲלֵיהֶן לְמַגְדוֹל וְעַד־

מהרא"ל צינץ

התווסף כח למלכות בבל להמשיך ולהשתעבד בישראל. מפני
"**בימים ההמה**" דורכים גיתות, נגרם ש"**בימים ההם**" עשה
אחשוורוש סעודת חורבן. **ימים כנגד ימים!** היה זה אפוא עוון
חילול שבת שבעטיו הוחמצה זכות "**שבעים שנה ליכניה**" ונמשכה
הגלות ונגרמה הסעודה הנוראה.

אך ביום השביעי, יום השבת, עלתה זכות הצדיקים המקדשים את
השבת לפני הקב"ה ונהייתה עת רצון וגאולה. בזכות "יין"
בגימטריא שבעים, של קידוש, התעוררה זכות של גאולה אחר
שבעים שנה. ואמנם לא היתה אז הגאולה השלמה ובנין בית
המקדש. אבל כבר גזר הקב"ה להוריד את ושת נכדתו של
נבוכדנצר, ולהמליך את אסתר. בכך הושמד הנצר האחרון
למלכות בבל וגם הוכנה רפואה למכתו של המן.

הוי אומר: בגלל חילול שבת באה גלות, ובזכות שמירת שבת,
התחילה הגאולה.

וכמאמר חז"ל: אילו שמרו ישראל לשבת ראשונה, לא היו
הכשדים שולטים בארצם!

קָטָן: כֹּא וַיִּטֵּב הַדָּבָר בְּעֵינַי הַמְּלָךְ וְהַשָּׂרִים וַיַּעַשׂ
הַמְּלָךְ כַּדָּבָר מִמוּכָן: כֹּב וַיִּשְׁלַח סֹפְרִים אֶל־כָּל־
מְדִינֹת הַמְּלָךְ אֶל־מְדִינָה וּמְדִינָה כְּכַתְּבָהּ וְאֶל־עַם וְעַם
כְּלִשׁוֹנָהּ לְהִזְוֹת כָּל־אִישׁ שָׂרָר בְּבֵיתוֹ וּמְדַבֵּר כְּלִשׁוֹן עַמּוֹ:

